

ODABRANA POGLAVLJA MATEMATIKE - OPTIMIZACIJA CIJENE HOTELSKE SOBE

Prije nekoliko godina otvorili ste hotel na našoj obali s ukupno 100 soba. Detaljno ste analizirali podatke o noćenjima i došli do raznih, vrlo preciznih i korisnih zaključaka, ali još vam nedostaje odgovor na glavno pitanje: Koja je optimalna cijena noćenja u vašem hotelu koja bi vam dugoročno maksimizirala vaš profit.

Označimo s Y_n broj novo zainteresiranih osoba koje n -tog dana žele iznajmiti sobu u vašem hotelu. Nakon dugogodišnje analize, ustanovili ste da su $(Y_n)_{n \geq 0}$ nezavisne i jednako distribuirane slučajne varijable koje prate Poissonovu distribuciju s parametrom $f(c)$, gdje je c cijena noćenja u vašem hotelu (u kunama), a

$$f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R} \quad \text{je dana s} \quad f(c) = \frac{10000}{c}.$$

Ako u trenutku kada vam dođu novi gosti nemate slobodnu sobu na raspolaganju, na vašu žalost, zainteresirani gosti će otići iznajmiti sobu kod vaše konkurencije. Sobe se mogu iznajmiti na više dana, a vaši prikupljeni podaci su vam pokazali da je broj noćenja koliko gosti ostaju u vašem hotelu geometrijska slučajna varijabla s parametrom $1 - g(c)$, gdje c opet predstavlja cijenu noćenja (u kunama), a

$$g : \mathbb{R} \rightarrow \langle 0, 1 \rangle \quad \text{je dana s} \quad g(c) = \frac{e^{-0.002 \cdot (c-500)}}{1 + e^{-0.002 \cdot (c-500)}}.$$

Uočite da ovo zapravo znači da na početku sljedećeg radnog dana gosti odlaze iz hotela (nezavisno jedni o drugima) s vjerojatnošću $1 - g(c)$. Označimo s $X_n(c)$ ukupan broj iznajmljenih soba na kraju n -tog dana. Radi jednostavnosti, ponekad pišemo samo X_n i ne naglašavamo eksplicitno ovisnost o c .

Uočite da vrijedi

$$X_{n+1} = \min\{100, B(X_n, g(c)) + Y_{n+1}\},$$

gdje $B(n, p)$ predstavlja binomnu slučajnu varijablu s parametrima n i p .

Dokažite da je $(X_n)_{n \geq 0}$ ergodičan Markovljev lanac (prisjetite se koja svojstva mora imati Markovljev lanac da bi bio ergodičan i provjerite ima li lanac X sva ta svojstva).

Nadalje, s obzirom na to da vam je glavni cilj odrediti cijenu koja će dugoročno maksimizirati vaš profit, nađite c koji maksimizira funkciju

$$P(c) = \mathbb{E}[X(c)] \cdot c,$$

gdje je

$$\mathbb{E}[X(c)] = \lim_{n \rightarrow \infty} \mathbb{E}[X_n(c)].$$

Uputa: Prilikom traženja optimalne cijene, gledajte različite cijene i nacrtajte graf prosječnog dnevnog profita u odnosu na te cijene. Za određivanje optimalne cijene koristite simulacije: simulirajte $X_1(c), \dots, X_n(c)$ i procijenite očekivani broj iznajmljenih soba $\mathbb{E}[X(c)] = \sum_{k=0}^{100} k \cdot \pi_k$ (gdje π predstavlja stacionarnu distribuciju Markovljevog lanca X) pomoću nepristranog procjenitelja $\frac{1}{n} \sum_{i=1}^n X_i(c)$. Uočavate

li (promatranjem konkretnih vrijednosti Markovljevog lanca $X_1(c), \dots, X_n(c)$) kako biste mogli dobiti još bolju procjenu od $\mathbb{E}[X(c)]$?